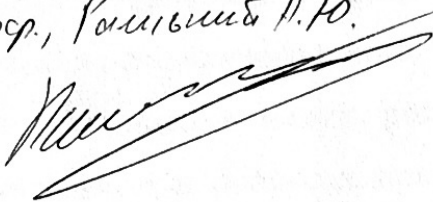

Рецензію
Отримав 24.05.2024р
Голові ради спеціалізованої
ради ДФ 26.133.070
Д.В.Н., проф., Рамський Р.Ю.

Голові спеціалізованої вченої ради ДФ 26.133.070
у Київському столичному університеті
імені Бориса Грінченка,
доктору економічних наук, професору,
завідувачу кафедри фінансів
Факультету економіки та управління
Андрію РАМСЬКОМУ

РЕЦЕНЗІЯ

Шлапак Алли Василівни, доктора економічних наук, доцента, завідувача кафедри міжнародної економіки Факультету економіки та управління Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, на дисертаційну роботу РУДЕНКО ВАЛЕНТИНИ СЕРГІЇВНИ «Розвиток соціальної підсистеми економічної безпеки міста», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Розвиток соціальної підсистеми економічної безпеки міста є актуальною темою для дослідження в контексті України через кілька ключових чинників. По-перше, у зв'язку з міграційними процесами та зростанням міської популяції, міста стають центрами економічної активності, де виникають нові соціальні виклики. По-друге, умови для стабільного розвитку бізнесу та залучення інвестицій у містах безпосередньо пов'язані з рівнем соціальної стабільності. По-третє, міста часто стикаються зі складними соціальними проблемами, такими як безробіття, бідність та злочинність, що може загрожувати економічній безпеці.

Надзвичайну вагу також мають глобальні виклики, такі як економічні кризи та пандемії, які можуть здійснювати значний і надзвичайний вплив на соціальну

структуру та економічну стійкість міст. Економічні кризи можуть призвести до зростання безробіття, зниження доходів населення та загального погіршення соціального клімату. Пандемії, як показала недавня COVID-19, можуть викликати економічні занепади через обмеження виробничої діяльності, зменшення споживчого попиту та загальну невизначеність на ринках.

Важливою є також роль громадського сектору та механізмів участі громадськості в процесах прийняття рішень щодо економічної безпеки міст. Громадські організації можуть виступати як медіатори між місцевими владними структурами та місцевим населенням, а також допомагати у формулюванні та реалізації стратегій міського розвитку. Активна участь громади в процесах прийняття рішень може забезпечити більш широкий і враховуваний погляд на проблеми економічної безпеки та сприяти створенню більш сталих та ефективних механізмів її забезпечення. Таким чином, дослідження розвитку соціальної підсистеми економічної безпеки міста має велике значення для забезпечення сталого та інклюзивного розвитку України.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до наукової теми Факультету економіки та управління Київського університету імені Бориса Грінченка «Розвиток економіки міста Києва в умовах євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0118U001561). Зокрема, авторкою запропоновані концептуальні засади діагностики економічної безпеки в частині розробки критеріїв соціально-економічної безпеки мешканців міста в умовах мирного та воєнного часу.

Наукова новизна, теоретична і практична значущість дисертації. Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає у формуванні теоретичних та практичних підходів щодо поглиблення теоретико-методичних положень та розробки практичних рекомендацій з метою подальшого розвитку соціальної підсистеми економічної безпеки міста як соціально-економічної системи.

Теоретичне значення дисертаційної роботи Руденко Валентини Сергіївни не викликає сумніву, оскільки авторка пропонує новий науково-методичний

підхід до оцінювання стану та прогнозування рівня соціальної підсистеми економічної безпеки міста, який на відміну від існуючих, дозволяє вивчити поточний стан соціальної підсистеми економічної безпеки міста в межах кожної з виділених складових за допомогою розробленого методичного інструментарію та сформулювати прогноз подальших змін рівня соціальної складової економічної безпеки міста з метою прийняття управлінських рішень щодо підвищення або збереження рівня соціальної підсистеми. Здобувачка також пропонує методичний підхід щодо зміни пріоритетності критеріїв соціальної підсистеми економічної безпеки мешканців міста у мирний час та на початок війни в Україні, що дозволило їй виділити нові загрози соціальній підсистемі економічної безпеки міста, а саме: зростання фінансової нестабільності, зростання рівня безробіття, закриття багатьох бізнесів, втрата житла внаслідок обстрілів, зниження можливості доступу до освіти, медицини, адміністративних послуг. Крім того, авторкою удосконалено методичний інструментарій оцінювання стану та прогнозування рівня соціальної підсистеми економічної безпеки міста за запропонованими етапами, який дозволив їй отримати оцінку рівня соціальної підсистеми економічної безпеки міста у кількісному та якісному вимірах, який на відміну від існуючих, надає можливість отримати результат у вигляді інтегрального показника рівня соціальної підсистеми економічної безпеки міста на основі розрахованих значень групових та одиничних показників.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що основні наукові положення дисертації доведено до рівня методичних розробок та практичних рекомендацій, що можуть бути використані у роботі місцевих органів влади, зокрема у Департаменті соціальної та ветеранської політики Київської міської державної адміністрації (КМДА).

Практична цінність отриманих результатів підтверджується довідками про їх впровадження: при реалізації міжнародного наукового проєкту за напрямом «Стратегії сталого розвитку територій в умовах посткризового відновлення» (довідка № 78/12 від 01.02.2021 р.); при плануванні фінансово-економічної діяльності ГО «За комфортне життя» (довідка № 1711/01 від 17.11.2023 р.); при

визначені ключових стратегій для посилення соціальної безпеки громад та у організації діяльності ГО «Материнська любов» (довідка № 08/12/22 від 23.12.2023 р.).

Окремі положення, що містяться у дисертації, використовуються в освітньому процесі кафедри міжнародної економіки Київського столичного університету імені Бориса Грінченка при викладанні освітніх компонент «Основи економіки міста та урбаністики» та «Актуальні проблеми економічних досліджень» (довідка № 44 від 08.04.2024 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність.

Зміст рецензованої дисертаційної роботи дозволяє визначити теоретико-методологічні положення, практичні висновки і рекомендації, які характеризуються науковою новизною, сформульовані авторкою самостійно і відображають її науковий внесок у дослідження та поглиблення теоретико-методичних положень та розробку практичних рекомендацій щодо розвитку соціальної підсистеми економічної безпеки міста як соціально-економічної системи.

Для вирішення завдань та досягнення мети дослідження авторкою застосовано науково-методичний апарат та сучасний інструментарій дослідження, а саме: комплексний підхід – для розкриття сутності, структури та особливостей розвитку соціальної підсистеми економічної безпеки міста; методи логічного узагальнення та систематизації – при аналізі повноти законодавчого забезпечення процесу розвитку соціальної підсистеми економічної безпеки міста; економіко-статистичні методи, методи комплексного, кореляційно-регресійного та трендового аналізу, метод порівнянь – при оцінці сучасного стану соціальної підсистеми економічної безпеки міста Києва; методи економіко-математичного моделювання та прогнозування – при визначенні методичного інструментарію оцінювання стану та прогнозування розвитку соціальної підсистеми економічної безпеки міста та обґрунтуванні програми заходів,

спрямованих на підвищення ефективності управління соціальною підсистемою економічної безпеки міста.

Матеріал дисертаційної роботи викладено достатньо послідовно, завдяки чому ясно та легко простежується логіка дослідження. Одержані наукові результати характеризуються аргументованістю, достовірністю, високим рівнем оволодіння методологією наукової діяльності, що підтверджується повнотою аналізу достатнього масиву спеціальної літератури, першоджерел за темою дослідження.

Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу. Щодо змісту рецензованої дисертаційної роботи, то слід відзначити, що дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний обсяг роботи складає 180 сторінок, містить 79 таблиць, 49 рисунків. Список використаних джерел налічує 195 найменувань.

Робота написана українською мовою. Стиль викладення матеріалів дослідження відповідає вимогам, що висуваються до наукових праць такого рівня, вирізняється науковістю, системністю, обґрунтованістю, логічністю та послідовністю. Мета дослідження відповідає темі дисертаційної роботи.

Зміст сформульованих наукових завдань структурно та логічно узгоджений, їхня кількість є достатньою для розкриття теми дисертації та досягнення поставленої мети. Кожен з розділів та підрозділів роботи містить результати, що становлять значний науковий інтерес та є обґрунтованими і достовірними.

Перший розділ «Теоретико-методичні засади розвитку соціальної підсистеми в системі забезпечення економічної безпеки міста» присвячено вивченню економічної сутності системи економічної безпеки міста та характеристик її складових (сс. 29-41); обґрунтуванню теоретико-методичних аспектів розвитку соціальної підсистеми в економічній безпеці міста (сс. 41-54); висвітленню стану законодавчого забезпечення процесу розвитку соціальної підсистеми в економічній безпеці міста (сс. 54-63).

У другому розділі «Розвиток методичного інструментарію оцінювання соціальної підсистеми в системі забезпечення економічної безпеки міста» здобувачкою удосконалено методичний підхід до визначення динаміки статистичних даних за складовими соціальної підсистеми економічної безпеки міста (сс. 67-95); сформовано науково-методичний підхід до оцінювання стану та прогнозування рівня соціальної підсистеми економічної безпеки міста (сс.95-104); виявлено позитивні та негативні сторони соціального розвитку України за оцінками міжнародних експертів на основі динаміки Індексів оцінки рівня соціального розвитку (сс. 104-113).

У третьому розділі «Розвиток науково-методичних засад дослідження соціальної підсистеми в системі забезпечення економічної безпеки міста» авторкою запропоновано комплекс ефективних інструментів оцінки рівня соціальної складової економічної безпеки міста (сс. 116-126); проведено діагностику стану соціальної підсистеми економічної безпеки міста в розрізі виділених складових за запропонованим методичним інструментарієм (сс. 126-167); розроблено прогноз перспектив розвитку соціальної підсистеми в системі забезпечення економічної безпеки міста (сс. 167-177).

Висновки до розділів та загальні висновки логічно впливають із проведеного дослідження, формуючи основні результати дослідження та визначаючи їх значення для удосконалення теоретико-методичних положень та розробки практичних рекомендацій щодо розвитку соціальної підсистеми економічної безпеки міста.

Вважаємо, що викладені вище міркування є достатніми підставами для узагальненого висновку про те, що дисертаційне дослідження є актуальним, цінним в теоретичному й практичному аспектах, відзначається новизною, характеризується самостійністю здійсненого наукового пошуку.

Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Визначені в дисертації завдання здобувачка виконала на високому рівні. Чітко сформульовано мету дослідження, логічно визначено завдання та застосовано доцільні методи для її

досягнення. Представлений текст дисертаційної роботи демонструє, що Руденко Валентина Сергіївна опанувала методологію наукової діяльності, уміло застосовує її на практиці, а отже, оволоділа необхідними для рівня доктора філософії компетенціями.

Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях. Наукові результати дисертації висвітлено у 19 наукових працях, з яких 8 одноосібних, 11 – у співавторстві: 8 у виданнях, включених на дату опублікування до Переліку наукових фахових видань України; 1 у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базі даних Web of Science; 10 наукових праць, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації. Опубліковані авторкою наукові праці достатньо повно відображають результати проведених наукових досліджень.

Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Аналіз тексту дисертаційного дослідження та публікацій дозволяє стверджувати, що Руденко Валентина Сергіївна дотрималась правил академічної доброчесності, в тексті не знайдено некоректного цитування, ознак плагіату, фабрикації, фальсифікації. Дисертаційна робота є оригінальним завершеним науковим дослідженням, що відповідає вимогам, які висуваються Міністерством освіти і науки України до оформлення дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, слід зазначити, що мають місце деякі зауваження і побажання, а окремі висновки авторки є дискусійними і потребують подальшого обґрунтування:

1. У підрозділі 1.1. «Економічна сутність системи економічної безпеки міста та характеристика її складових» авторкою приділено багато уваги визначення сутності поняття «система економічної безпеки». Доречно було б зосередити увагу дослідженню саме сутності поняття «соціальна підсистема економічної безпеки міста», що є предметом дисертаційного дослідження.

2. В тексті дисертації значна увага акцентується на явищі «волонтерства». Інформація про волонтерство розташована у розділі 1 на сс. 51-53 та у розділі 2 на сс. 83-84. Погоджуючись з авторкою, що рух волонтерства в Україні більш інтенсивно став розвиватися після повномасштабного вторгнення росії на територію України і, що волонтерство є позитивним соціальним явищем суспільства. Проте не зовсім чітко зрозуміло з тексту дисертації, яким чином рух волонтерства впливає на розвиток соціальної підсистеми економічної безпеки міста.

3. У підрозділі 1.2 «Теоретико-методичні аспекти розвитку соціальної підсистеми в системі економічної безпеки міста» авторка провела аналіз негативних та позитивних змін у соціальній складовій економічної безпеки міста, що виникли внаслідок повномасштабного вторгнення росії на територію України (сс. 47–53). Доречно було б зробити узагальнюючу таблицю чи рисунок з негативними та позитивними змінами.

4. У цьому ж підрозділі 1.2 розглянуті сучасні підходи щодо визначення сутності понять «соціальна складова економічної безпеки», «соціальна безпека» (табл. 1.5, с. 42). Вважаємо не зовсім обґрунтованим перехід авторки далі по тексту до поняття «соціальна підсистема економічної безпеки міста». Чому був проведений аналіз сутності двох категорій «соціальна складова економічної безпеки», «соціальна безпека» і яким чином вони пов'язані із «соціальною підсистемою економічної безпеки міста»?

5. У підрозділі 3.3 «Прогноз перспектив розвитку соціальної підсистеми в системі забезпечення економічної безпеки міста» авторка наводить прогностичні моделі перспективної зміни складових соціальної підсистеми економічної безпеки міста. Проте відсутні практичні рекомендації щодо заходів, які слід розробити та впровадити для підвищення рівня соціальної підсистеми економічної безпеки міста Києва, який, за розрахунками авторки, знизився у 2022 р. на 13,20 %, що пов'язано із воєнним станом в Україні.

Водночас висловленні зауваження та пропозиції мають рекомендаційний характер і не знижують загальної оцінки наукового дослідження, яке в межах

визначених мети та завдань є цілісним і ґрунтовним, а також не применшують наукової новизни та практичної цінності отриманих результатів, які є обґрунтованими і достовірними.

Загальний висновок та оцінка дисертації. Цілісний аналіз дисертаційної роботи Руденко Валентини Сергіївни на тему «Розвиток соціальної підсистеми економічної безпеки міста» та наукових публікацій дає підстави стверджувати, що робота є оригінальним, самостійним і завершеним дослідженням, яке містить наукову новизну, теоретичне і практичне значення, повністю відповідає обраній спеціальності.

Робота виконана на високому науково-методичному рівні, містить різноплановий і ретельно опрацьований здобувачкою матеріал, визначається науковою новизною і практичним значенням, з дотриманням академічної доброчесності.

Це дає підстави вважати, що дисертаційне дослідження Руденко Валентини Сергіївни на тему «Розвиток соціальної підсистеми економічної безпеки міста» відповідає пп. 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а його авторка, Руденко Валентина Сергіївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Рецензент,
доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри міжнародної економіки
Факультету економіки та управління
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

